

Input Voedselagenda voor het verkiezingsprogramma van de PvdA

Gezond, betaalbaar en duurzaam voedsel voor iedereen

De sociaal-economische gezondheidsverschillen zijn in Nederland enorm. Mensen met een laag inkomen en lage opleiding leven gemiddeld 6 jaar korter en zijn 20 jaar lang beduidend minder gezond dan hun leeftijdsgenoten met een hoger inkomen. Obesitas is volksziekte nummer één en aan hart- en vaatziekten overlijden jaarlijks tienduizenden mensen. Voedsel speelt daarin een grote rol.

Het huidige voedselbeleid, waar de markt vrij spel heeft, is er niet op gericht om deze kloof te dichten. In theorie heeft de consument keuzevrijheid, maar in de praktijk is alles in de supermarkten gericht op meer suiker, meer vet, meer zout en meer bewerkt voor minder geld. Mensen met een laag inkomen eten vaak veel ongezonder, gewoon omdat dit betaalbaar is. Een kilo frikandellen is goedkoper dan een kilo appels.

Daarom gaat voedsel wat ons betreft verder dan een volle buik. Onze dagelijkse maaltijd hoort gezond, veilig en duurzaam te zijn, maar is dat niet. Met de volgende maatregelen zorgen we ervoor dat goed voedsel wel de norm wordt:

- Door de btw voor onbewerkt voedsel naar 0% te verlagen zorgen we ervoor dat gezond, plantaardig en duurzaam voedsel aantrekkelijker en betaalbaar wordt; en door tegelijkertijd de btw op intensief bewerkt voedsel te verhogen naar 21% maken we de ongezonde en vervuilende producten duurder en onaantrekkelijker;
- Door *true pricing* in te voeren nemen we de werkelijke kosten voor klimaat, milieu en maatschappij in de prijs voor ons voedsel mee;
- Met een maximum suikergehalte in frisdranken en op andere suikerhoudende producten willen we obesitas en andere aan ons voedsel gerelateerde ziekten bestrijden;
- De reclame voor ongezonde producten met veel vet, suiker en/of zout en voor sterk vervuilende producten als goedkoop vlees wordt aan banden gelegd, net zoals in het verleden met het verbod op tabaks- en alcoholreclames is gebeurd;
- De al op vroege leeftijd opgelopen gezondheidsverschillen langs sociaal-economische lijn verkleinen we door de kennis en betrokkenheid over gezond en duurzaam voedsel te vergroten. Daarom verbreden we de al bestaande fruitregelingen en introduceren we voedseleducatie, zoals voedselstuinieren, op onze scholen;
- Met meer en betere voorlichting vergroten we het bewustzijn over gezond en duurzaam voedsel, en zetten we in op een meer plantaardig en minder dierlijk eetpatroon;
- Door maatschappelijke initiatieven als voedselcoöperaties en community supported agriculture (csa) actief te ondersteunen versterken we de band tussen consument en boer;
- Als overheid geven we het goede voorbeeld door in de overheidskantines gezond, plantaardig en duurzaam geproduceerd voedsel aan te bieden;
- Om deze cultuurverandering naar een gezonder eetpatroon te realiseren moet de overheid marktmeester worden en benoemen we een minister van Voedsel, die gezond, duurzaam en betaalbaar voedsel tot norm verheft.

Landbouw in harmonie met natuur, klimaat, milieu, mens en dier

Onze huidige voedselproductie en manier van landbouw bedrijven is veel te belastend voor de natuur, het klimaat, het milieu, de dieren en de leefomgeving. Dat gaan we eerlijker en fatsoenlijker doen. De schade, die nu wordt aangebracht aan de omgeving (bodem en lucht), aan de samenleving (gezondheid en milieuhervestel) en naar de toekomst toe (onleefbare planeet), moet worden gestopt. En niet onbelangrijk: niet de samenleving (de overheid), maar de vervuiler betaalt. Daarvoor is de terugkeer van de overheid als marktmeester noodzakelijk. Dat betekent vooral een einde aan de ongebreidelde vrije markt. De ketens zijn korter en bij voorkeur circulair: niet mondiaal, maar Europees.

Een natuurinclusieve landbouw, die zuinig omgaat met grondstoffen en energie, waar boeren een goed inkomen hebben en waar de milieuschade maximaal wordt teruggedrongen, realiseren we op de volgende manier:

- Om de overgang naar een natuurinclusieve landbouw zo snel en goed mogelijk te laten verlopen, treedt de overheid als marktmeester op en worden alle ketens in het beleid meegenomen;
- Vanwege de negatieve gevolgen voor het klimaat, het milieu, het dierenwelzijn en de menselijke gezondheid willen we minder dierlijke en meer plantaardige eiwitten produceren;
- Door de afhankelijkheid van over de hele wereld geproduceerde dierlijke en plantaardige eiwitten te verminderen en in te zetten op korte Europese ketens, wordt de schade aan natuur en milieu, en uitstoot van broeikasgassen sterk teruggebracht en zijn we minder afhankelijk van geopolitieke grillen;
- Met een door de overheid gestuurde landinrichting bestemmen we de meest vruchtbare grond voor hoogproductieve precisielandbouw waar op ecologische grondslag de biodiversiteit en bodemkwaliteit bevordert wordt in een prachtig landschap; daarnaast wordt met deze landinrichting de marginale grond in veenweidegebieden en zandgronden vrijgemaakt voor natuur, extensieve landbouw, water- en koolstofopslag en/of woningbouw. In totaal maken we hiermee de komende decennia duizenden hectares vrij voor natuur en het streekeigen landschap;
- Niet de samenleving, maar de vervuiler neemt in de toekomst de kosten van schade aan het milieu en het klimaat voor zijn rekening: een heffing zoals het MINAS-systeem zou daarbij een uitkomst kunnen zijn;
- De gezondheid van omwonenden van stallen wordt zo goed mogelijk beschermd door bij een zoonose-uitbraak de volksgezondheid boven het economische exportbelang te stellen en de aanpak onder het ministerie van VWS te laten vallen;
- De uitstoot van stikstof en fijnstof door de intensieve veehouderij zal binnen vijftien jaar naar nul moeten gaan. Het is onacceptabel dat omwonenden van stallen meer last hebben van longziekten en dat de natuur blijvend beschadigd raakt. En daarbij is het technisch nu al heel goed mogelijk om emissievrije stallen in te richten. Deze reductie houdt automatisch in dat de omvang van de veestapel kleiner wordt;
- Het dierenwelzijn verbeteren we door in te zetten op gesloten bedrijven, het heen en weer transporteren van vee tot een minimum te beperken en door tegelijkertijd de brandveiligheidseisen voor stallen te verscherpen;
- Door bij de melkveehouderij voor volledige weidegang en de grondgebondenheid te kiezen, wordt mest gebruikt op eigen grond en veevoer zoveel mogelijk zelf geteeld;

- De inzet van biotechnologie stimuleren we, wanneer deze ten gunste van de planeet, de voedselproductie en de bestrijding van de mondiale armoede komt;
- Het patenteren van zaden en in eigendom nemen van natuur door bedrijven wordt tegengehouden, terwijl we het gebruik van patentloze biologische zaden en pootgoed stimuleren;
- De overgang naar een duurzame landbouw kan alleen op Europees niveau plaatsvinden. Daarom is het zaak om bij de te nemen maatregelen zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij de Farm-to-Fork strategie van de Europese Commissie;

Bestaanszekerheid en perspectief voor de boer van de toekomst

Voedsel is een wereldwijde industrie geworden: de ingrediënten op ons bord hebben meestal duizenden kilometers afgelegd. Door deze globalisering, de open grenzen en het machtsmonopolie van de supermarkten is de concurrentie op prijs een *race to the bottom* geworden met als gevolg dat de Nederlandse boer het nakijken heeft als het ergens een paar cent goedkoper kan.

Van een eerlijke en fatsoenlijke prijs is voor veel boeren momenteel geen sprake. Met landbouwsubsidies houden de boeren hun inkomen op peil. Althans, dat is het idee. Want doordat het Europese geld nu vaak bij de meest vermogende boerenbedrijven terecht komt, werkt het subsidiesysteem averechts en leiden veel boeren een onzeker bestaan.

Met de volgende maatregelen maken we niet alleen voor een natuurinclusieve landbouw mogelijk, maar bieden we boeren ook bestaanszekerheid en schetsen we een wenkend toekomstperspectief:

- Veehouders die de omslag naar een emissievrije en/of grondgebonden landbouw financieel niet kunnen maken worden omgeschoold en het bedrijf wordt door de overheid aangekocht;
- Boeren krijgen een vergoeding als zij de natuur en het landschap verbeteren of als ze met koolstofopslag in de grond of het opslaan van water helpen bij het bestrijden van de gevolgen van klimaatverandering;
- Om collectieve investeringen mogelijk te maken komen de productschappen in een eigentijdse vorm terug. Daarmee wordt voorkomen dat duurzaamheidspioniers de rekening van de vervuilende *free riders* betalen;
- De (Europese) landbouwsubsidies moeten zo ingericht worden, dat goed gedrag, zoals precisiebemesting, duurzame bodemverrijking, kringlooplandbouw, minder of geen uitstoot en beter dierenwelzijn wordt beloond;
- Kennis en innovaties die boeren helpen gezond en duurzaam te produceren worden gratis beschikbaar gesteld; en in het landbouwonderwijs komt de nadruk te liggen op natuurinclusieve landbouw in plaats van steeds verdere schaalvergroting;
- De focus in de export wordt verlegd naar het delen van de Nederlandse landbouwkennis, zodat overal op de wereld de lokale voedselproductie omhoog gaat, de mondiale voedselketens kleiner worden en de kans op hongersnoden afneemt.